

1. Narancs címlap
2. Kultúra
3. Képzőművészet

„A nihillel szemben” – Jön a második OFF-Biennálé

szerző

Czenkli Dorka

publikálva

2017/34. (08. 24.)

Az öröm városa – ez lesz az állami támogatásokat elutasító nagy művészeti szemle témája. Szeptember 29. és november 5. között galériák, magánlakások, üres üzlethelyiségek telnek meg performatív eseményekkel, kiállításokkal, workshopokkal.

Amikor Gulyás Gábor 2013 nyarán felállt a Műcsarnok igazgatói székéből, a következő feladata az lett, hogy miniszteri biztosként dolgozza ki a Budapest Biennálé koncepcióját. A tervről azóta sem esett szó, igaz, Gulyás sem serteperfél már az Emmi körül (2015 óta a szentendrei Ferenczy Múzeum igazgatója). Klasszikus értelemben vett biennálét nem rendeznek tehát Budapesten, ám a show-t lényegében elvitte egy csapat ambiciózus, tettere kész szakember, akik 2015 tavaszán életre hívtak egy alternatív eseménysorozatot: az OFF-Biennálét. Az alulról szerveződő, civil kezdeményezés művészek, kurátorok, galériások és műgyűjtők hálózatos együttműködésében törekedett arra, hogy „kirángassa a képzőművészeti színteret a gödörből”. 2010 után a szcénát érintő törvényi változtatásokkal (például azzal, hogy a kormány alaptörvénybe foglalta a Magyar Művészeti Akadémia domináns szerepét, és e szervezet felügyelete alá helyezte a Műcsarnokot) és a kormánynak nem szimpatikus intézményvezetők leváltásával pár év alatt gyorsan és drasztikusan változtak meg a viszonyok. Bár a képzőművészeti közeg folyamatosan tiltakozott, ezek a kiállítások politikailag hatástalanok voltak. Az általánossá váló letargia és forráshiány hangulatában, 2013-ban Somogyi Hajnalka kurátor örültségnek tűnő ötlettel állt elő: társaival együtt olyan biennálét álmódott, amelynek megrendezéséhez nem pályáznak állami pénzre, és nem veszik igénybe az állami intézményrendszert (az OFF-Biennálé létrehozásáról bővebben lásd: [Amit nem fúj el a szél](#), Magyar Narancs, 2015. április 30.)

„Különösen aktuális”

Az első OFF sikere és a tanulságok levonása után az idén szeptember 29. és november 5. között rendezik a másodikát. A szervezők célja, hogy a biennálé „a képzőművészet eszközeivel részt vegyen a közügyekről való társadalmi párbeszédben és a demokrácia kultúráját erősítse”. Mégpedig úgy, hogy támogatja a magyar művészek munkáját, és közelebb hozza a nemzetközi művészeti életet: új alkotásokat, kiállításokat, kiadványokat, eseményeket és oktatási programokat hoz létre. Mert lehet, hogy a hatalom kegyeltjeinek kezében van pénz, paripa, múzeum, a szakmai hitel azonban nem vásárolható meg csak úgy. Az OFF

progresszív szervezői rendelkeznek a nemzetközi kapcsolatok aktiválása, használata által megtestesülő tőkével – és ez meg is látszik a közel százhusz hazai és külföldi művészt felvonultató programon.

Somogyi Hajnalka az Igor Zabel-díj átadásán

Fotó: Nada Zgank

Az első biennálénak nem volt tematikus fókusz, az idejé viszont Székely Katalin kurátor ötlete alapján a *Gaudiopolis 2017 – Az öröm városa* címet kapta. „Két éve mindenki hozta, ami van” – idézik fel az első biennálét a kurátorok. „A biennálé nem cél, hanem eszköz, azért is jó, hogy nem intézmény és nem egyszeri, hanem periodikus esemény, mert újra tudja magát gondolni, elő tud állni akár újra meg újra olyan új formával, amely épp a legjobban segíti a fő célt, ami a magyar független képzőművészeti szcéna megerősítése” – mondja Somogyi Hajnalka, az OFF vezetője. A szervezők úgy vélik, hogy jó volt két éve a batyubájljelleg, de nem ismétlik meg, mert a fókusz kijelölése jobban szolgálja a szakma érdekeit. „Az egyik nagy hiányosság, ami az intézményen kívüliségből fakad, ami az intézmények elfordulásából adódó probléma, hogy megszűnt a diskurzus, nincs olyan élénk szakmai közbeszéd, ami generálna erős, új műveket, nemzetközi párbeszédet. Ezért ebben a helyzetben az lehet az OFF célja, hogy elősegíti ezt, ehhez viszont már kell tematika, bizonyos dolgok mellé oda kell állni, másokat meg ezúttal ki kell hagyni.” Az új produkciók is nagy deficitjei a közegnek, a magyar művészek jelentős része ugyanis nem kerül olyan helyzetbe, hogy nagy lélegzetvételű, új műveket hozzon létre. És bár a kereskedelmi galériák részben átvették a megrendelő, kezdeményező szerepet, az egy sajátos helyzet, mikor a művészek eladásra készítenek műveket – teszi hozzá Kopeczky Róna kurátor, az ACB Galéria művészeti vezetője. A kuratori ötletelések alkalmával a *Gaudiopolis*-történet volt az, amely minden témát magába foglalt, amivel a szervezők szerettek volna foglalkozni. Sztehló Gábor evangélikus lelkész gyerekköztársaságának társadalommodellje egyszerre szól az egyéni felelősségvállalásról, a közösségépítésről, az oktatásról, annak

szerepéről a demokrácia válságában, vagy arról, mi történik a menekültekkel, azaz a befogadásról és a szolidaritásról.

A második OFF-Biennálé alkalmából meghirdetett nyílt pályázat győztes projektjei és a kurátori csapat által kezdeményezett programok a Gaudiopolis történetére keretként és kiindulópontként tekintenek, annak időszerepéről gondolkodnak. A projektek megjelenési formái éppoly változatosak, mint azok helyszínei: lesz „white cube” jellegű kiállítás, előadás, köztéri vacsora, gyerekfoglalkozás, utcaszínház, kabaré, workshop, sőt „léggvár”. A Nyílt Struktúrák Művészeti Egyesület tagjai és barátai például játékkiállítást rendeznek a Három Hét Galériában, ahol olyan játékokat és terveket mutatnak be, amelyek ötletei az alkotófolyamatok során merültek fel. A játékok elemei a szabály és a véletlen: kreatív gondolkodást, helyzetfelismerést, interaktivitást igényelnek, ezeknek megélése pedig örömet, szabadságérzetet vált ki. Maurer Dóra, az egyik legismertebb magyar képzőművész egy régebbi munkája játékvonatkozását állítja ki. Maurer a koncepcióról azt mondta a *Narancs*-nak, hogy „a Gaudiopolis gondolata nagyon jó, konstruktív, és a történeti háttérét tekintve különösen aktuális is, finom és érzékletes”.

A Kis Varsó csoport évek óta foglalkozik a Képzőművészeti Egyetemen lezajlott egykori belső forradalom történetével, amikor is a diákok (például Csörgő Attila, Komoróczy Tamás, El-Hassan Róza, Szegedy-Maszák Zoltán) kikövetelték a művészeti oktatás bizonyos alapvető változtatásait, és ennek eredményeként például létrejött az intermédia tanszék. Ezt a folyamatot Gálik András és Havas Bálint képregény formában mutatja be. Kozma Eszter, Mélyi József és Pacsika Márton egyetlen nap történetét eleveníti fel: dokuszínházi előadásuk az 1961. április 12-én, Gagarin űrrepülésének napján bekövetkezett tragédiával, a Kondor Béla ablakából kizuhant Sarkadi Imre író halálával és annak kontextusával foglalkozik. Gróf Ferenc munkája a különféle rezsimok és az általuk elképzelt „új embertípusok” evolúcióját tematizálja. Trapp Dominika a táncházmozgalom közösségi és edukatív tapasztalatait egy folk-art-punk zenekarban gondolja tovább. Ember Sári egy braziliai magyar emigráns közösséget térképezett fel, míg KissPál Szabolcs a mindenkori hatalom nemzetképével foglalkozik dokumentumalapú munkáiban.

Külföldről támogatott

Az állami támogatás nélkül létrejövő eseménysorozat szerény költségvetésű. Különböző partnerek segítségével valamivel több pénzt gyűjtöttek össze a szervezők, mint két éve: kb. 50 millió forintot (ez nem az egész biennálé költségvetése, a pályázati projektek maguk rendelkeznek saját anyagi keretük felett). De a száznál is több önkéntes, a szervezők ingyenmunkája és a sok-sok szívesség távol áll a fenntarthatóság oly kívánatos eszményétől. Az OFF egyik fő támogatója a Kulturstiftung des Bundes (Német Szövetségi Kulturális Alap), dotálja még az Erste Stiftung, a varsói Adam Mickiewicz Intézet, több külföldi kultúrintézet, de van céges támogató, magánalapítvány, magánember, továbbá rengeteg apró, segítő gesztus is: van, aki helyet, van, aki, bort, projektort vagy weboldalfejlesztési segítséget ad. „Igazi jó kis, külföldről támogatott ügynökszervezet lettünk, amire nagyon büszkék vagyunk, hogy ilyen mértékben tudtunk bevonni nemzetközi pénzeket a magyar művészeti közeg támogatására” – nyilatkozták a szervezők. Az OFF-Biennálé csapata azt tapasztalta, hogy nehezebb dolguk lett civilként. „Egyre inkább azt lehet érezni, hogy nem a magyar művészeti intézményi közeghez tartozunk, nem ahhoz képest dolgozunk, hanem a civilek kontextusa a miénk” – vélekedik a biennálé alapítója. Emellett a kurátorok azt tapasztalják, hogy sarkosabban és világosabban kell fogalmazni és dolgozni. „Élesedik a helyzet – mondja Kopeczky –, és az a tény, hogy nem helyi specifikumokról van szó, hanem Európában gombamód jönnek elő az ugyanilyen

vagy hasonló rendszerek, még inkább ezt erősíti. Igyekeztünk olyan művészeket meghívni, olyan programokat bemutatni, amiknek van tétje és éle.” Az elmúlt két évben a szervezők szerint az is világosabbá vált, hogy amiről néhány éve még azt gondolta a szakma független része, hogy egyfajta ideológiai szembenállás, Kulturkampf, az valójában nem az. „Ennél sokkal cinikusabb és pragmatikusabb megfontolások vezetnek az összes döntést – állítja Somogyi –, amelyeknek nincs köze művészeti vagy kulturális értékválasztáshoz. A nihillel szemben kell fellépni.”

Az OFF-Biennálé teljes programja [itt](#) elérhető.

szerező

Czenkli Dorka

publikálva

2017/34. (08. 24.)

Cimkék:

összművészet

demokrácia

OFF Biennálé

MMA